

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

17 Vtrùm homicidium, vel aliud damnum irrogatum per ma[n]cipium tuum, vel animal, tibi imputetur, & quid si per filium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

per tuam prædium currentes, è quibus aqua in puteum vicini influebat, prætextu alicuius operis interceptas: si cloacam in prædium alienum aperias, &c.

DVBITATIO XVII.

Vtrum homicidium, vel aliud damnum irrogatum per mancipium tuum, vel animal, tibi imputetur; & quid si per filium.

115 **R**espondeo, & Dico Primò, Si tua culpa lata factum est, tibi imputatur, & teneris ad restitutionem totius damni; vt, si iusseris, suaseris, impuleris, vel si negligens fuisti in præcauendo. Neque tunc sufficit, seruum vel animal noxæ dedere, id est, ad noxam seu damnum sarcientium, sed totum damnum compensandum: vt habetur L. Si seruus. 2. de noxalibus action. & cap. Si culpa 9. de iniuriis & damno dato. Dixi culpa lata quia de leui & lenissima extra contractum & officium, non teneris: vt supra cap. 7. dub. 6.

116 **D**ico Secundò, Si nulla tua culpa interuenierit, non teneris ad totum damnum; sed sufficit, mancipium vel animal noxæ dedere: liberum tamen tibi est vel damnum compensare, vel rem quæ nocuit dedere. Est communis sententia DD. & habetur expressè locis citatis. Vide Siluestrum Restitutio 2. versus finem. & Restitutio 3. q. 4. Ratio est, quia dominus non tenetur hic ratione sui, sed ratione rei suæ, quæ restitutioni obnoxia manet: mancipium quidem ratione culpæ (si enim non peccauit, non manet obnoxium) animal verò ratione legis ita disponentis. Cumque mancipium & brutum nihil habeant à se distinctum, quod pro damno accipi possit, cõcessum est ei qui damnum accepit, vt ex ipsorum corporibus sibi compenset: vtrumque enim pretio est æstimabile. Hinc fit, vt dominus subeat obligationem restituendi pro damno, vel corpora ipsorum, vel damni pretium.

Sed dubium est, Vtrum in conscientia tenearis ante Iudicis sententiam.

117 **R**esp. & Dico Tertio, Seposito Iure positiuo, non tenetur dare corpora, vel pretium damni, ante sententiam. Probatur Primò,

Quia nec tenetur ratione rei acceptæ, cum hæc non extet, nec ratione iniuste acceptionis vel damnificationis, quia absque omni eius culpa commissum. Secundò, Quia seruus Iure naturæ non manet obnoxius restitutioni, ita vt ipse se debeat tradere læso in compensationem; quinimò potest se abscondere & fugere: ergo nec dominus Iure naturæ tenetur illum tradere, sed potest iuuare ad latetras & ad fugam. Si enim est aliqua obligatio in domino ad eum tradendum, ea est secundaria, orta ex obligatione serui, qui est auctor damni. itaque cum seruus non teneatur se tradere pro damno, nec dominus tenetur. Idem dicendum de animali: non enim animal Iure naturæ manet obnoxium læso, quia non peccauit; sicut neque statua aenea, quæ casu lapsa, aliquem læsit, obnoxia manet.

118 **D**ices, Is qui læsus est, Iure naturæ potest compensare sibi damnum ex re quæ læsit, si præter se ipsam illa nihil habeat: ergo, &c.

Resp. Primò, Antecedens non esse verum, vt pater in statua: non enim statuam illam sibi vindicare potest. Secundò, etiam si verum esset, non tamen inde sequeretur, dominum teneri tradere, nec posse abscondere. Nam illud ius læsi solum est conditionatum, nempe si possit animal vel seruum capere. Seruus enim potest fugere, & se abscondere. Itaque dominus vt sibi vel seruo consulat, potest ad hoc iuuare, nisi aliunde prohibeatur.

Dico Quarto, Probabile est, neque Iure positiuo ad id teneri ante sententiã. Petr. Nauar. l. 2. c. 1. n. 38. putat id esse verius, quia ista leges videntur esse pœnales. Sed non propriè possunt dici pœnales, cum apertè excludant omnem culpam domini, vt pater L. Si seruus. & cap. Si culpa. supra; sed constituunt id, quod est contentancum naturali æquitati, & quid in tribunalibus debeant Iudices indicare. interdum enim Iudex auctoritate legis potest decernere per sententiã aliquam restitutionem, quæ ante sententiã non erat debita, sicut enim in pœnam potest iniungere aliquam solutionem; ita etiam ob pacem publicam, dum æquitati est consonum.

119 **R**atio igitur, cur ista leges ante sententiã non obligent, est, quia videntur solum pertinere ad forum externum, neque aliter vsu receptæ. Nam homines passim ignorant has leges.

Dices, Gregorius I X. cap. vlt. de iniuriis, sic ait: *Obiectio. Quod si animalia tua nocuisse proponas, nihilominus ad satisfactionem teneris; nisi ea dando passis damnum, velis liberare reipsum.* vbi apertè insinuat obligationem ante sententiã.

Resp. Ob hoc argumentum, est satis probabile contrarium, idque multi DD. tenent. Responderi tamen potest, illa verba posse intelligi de obligatione in foro externo; quod insinuant illa verba. *Nisi velis liberare reipsum*, nempe ab impetitione actoris: vel certè non est vsu receptum.

120 **N**otandum est, Si seruus vel animal cõperint esse extra potestatem domini, desinit erga illum actio: vt habetur §. Omnis autem. Instit. de noxal. action. Si in alterius potestatem venerit, erit actio contra illius dominum: si fuerit manumissus, conuenietur vt liber. poterit quidem dominus vendere, sed tenetur emptori indicare vitium, id est, esse obnoxium. Hæc & alia vide Instit. & de noxalibus actionibus; pertinent enim ad forum externum.

Sed quid si filiusfamilias occiderit, vel damnum dederit?

121 **R**esp. & Dico Quintò, Parentem non teneri ex delicto filij vel damnum sarcire, vel filium noxæ dedere, si absque parentis culpa commissum. Instit. supra, §. vltimo. Ratio est, Primò, Quia iniquum est, vt nequitia filij vel filia, parenti, vltra ipsorum corpora, damnola sit, vt de seruis dicitur Instit. supra, §. 1. Cumque ex alia parte parens non sit dominus corporum horum, (sunt enim libera) non etiam ratione horum, actio contra parentem potest institui. Confirmatur, Quia nimis asperum est, vt parens cogatur corpora liberorum suorum noxæ dedere. Secundò, Quia filiusfamilias cum sit liber, pro suis delictis conueniri potest; vt habetur §. vltimo, supra. manet enim ex suo delicto obligatus tamquam liber, & capax domini. Vide Siluestrum Restitutio 2. versus finem.